

e-PORADNIK

POWIAT ŚWIDNICKI

wydanie I/2021

www.pomocprawna.oic.lublin.pl
www.powiatswidnik.pl
www.oic.lublin.pl

poradnik przygotowany w ramach zadania publicznego realizowanego w formie powierzenia zadania przez Zarząd Powiatu Świdnickiego

MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI

www.ms.gov.pl

Polska Fundacja Ośrodków
Wspomagania Rozwoju Gospodarczego
„OIC Poland” w Lublinie

Polska Fundacja Ośrodków
Wspomagania Rozwoju Gospodarczego
„OIC Poland” w Lublinie

POWIAT
ŚWIDNICKI

Publikacja bezpłatna.

E-Poradnik przygotowany w ramach umowy zawartej z POWIATEM ŚWIDNICKIM - z dnia 14.12.2020r. o powierzenie realizacji zadania publicznego z zakresu udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej w powiecie świdnickim w 2021r. przez organizację pozarządową.

Realizator Zadania i Wydawca :

Polska Fundacja Ośrodków Wspomagania Rozwoju Gospodarczego "OIC Poland" z siedzibą w Lublinie

ul. Gospodarcza 26

20-213 Lublin

tel.: (81) 710-46-30

fax: (81) 746-13-24

e-mail: sekretariat@oic.lublin.pl

<http://www.oic.lublin.pl>

Polska Fundacja Ośrodków
Wspomagania Rozwoju Gospodarczego
„OIC Poland” w Lublinie

Autor artykułów:

Dorota Ulikowska – Prawnik/Mediator

Lublin, marzec 2021

Fundacja „OIC Poland”

ul. Gospodarcza 26

20-213 Lublin

NIP: 712-01-69-716

tel.: (81) 710-46-30 / fax: (81) 746-13-24

www.oic.lublin.pl

Wpis do rejestru Agencji Zatrudnienia nr 371

Spis treści

1. Wprowadzenie – nieodpłatne porady prawne, nieodpłatne poradnictwo obywatelskie, edukacja prawna.....	3
2. Darmowa pomoc prawna podczas epidemii koronawirusa	5
3. Apelacja w postępowaniu cywilnym	6
4. Rozwód czy separacja?.....	11
5. Wniosek o uzasadnienie wyroku w sprawie cywilnej	15
6. Wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z cudzej nieruchomości.....	20

1. Wprowadzenie – nieodpłatne porady prawne, nieodpłatne poradnictwo obywatelskie, edukacja prawna

Nieodpłatna pomoc prawna i edukacja prawna świadczona jest zgodnie z ustawą z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej.

Miejsce świadczenia pomocy:

I punkt

Dzień tygodnia	Godziny	Miejsce
Poniedziałek	10:00-14:00	Starostwo Powiatowe w Świdniku ul. Niepodległości 13 II piętro, pokój 56
Wtorek	08:00-12:00	
Środa	08:00-12:00	
Czwartek	08:00-12:00	
Piątek	08:00-12:00	

II punkt - TRAWNIKI

Dzień tygodnia	Godziny	Miejsce
Środa	11.30 – 15.30	Trawniki - Ośrodek Pomocy Społecznej Trawniki 630
Czwartek	-	-
Piątek	8.30 – 12.30	Trawniki - Ośrodek Pomocy Społecznej Trawniki 630

II punkt - MEŁGIEW

Dzień tygodnia	Godziny	Miejsce
Poniedziałek	-	-
Wtorek	8.30 – 12.30	Urząd Gminy Mełgiew, ul. Partyzancka 2
Środa	-	-
Czwartek	8.30 – 12.30	Urząd Gminy Mełgiew, ul. Partyzancka 2
Piątek	-	-

Zapisy na wizyty:

Termin wizyty ustalany jest telefonicznie pod nr **691 965 484**

Na jaką pomoc możemy liczyć?

Nieodpłatna pomoc prawna obejmuje:

- ✓ poinformowanie o obowiązującym stanie prawnym
- ✓ oraz o przysługujących prawach i obowiązkach, w tym

- ✓ w związku z toczącym się postępowaniem przygotowawczym, administracyjnym, sądowym lub sądownoadministracyjnym,
- ✓ wskazanie sposobu rozwiązania problemu prawnego,
- ✓ przygotowanie projektu pisma w tych sprawach, z wyłączeniem pism procesowych w toczącym się postępowaniu przygotowawczym lub sądowym i pism w toczącym się postępowaniu sądownoadministracyjnym,
- ✓ sporządzenie projektu pisma o zwolnienie od kosztów sądowych lub ustanowienie pełnomocnika z urzędu w różnych rodzajach postępowań,
- ✓ nieodpłatną mediację

Nieodpłatna pomoc prawna nie obejmuje spraw związanych:

- ✓ z prowadzeniem działalności gospodarczej, z wyjątkiem przygotowania do rozpoczęcia tej działalności.

Nieodpłatne poradnictwo obywatelskie obejmuje:

- ✓ działania dostosowane do indywidualnej sytuacji osoby uprawnionej, zmierzające do podniesienia świadomości tej osoby o przysługujących jej uprawnieniach lub spoczywających na niej obowiązkach oraz wsparcia w samodzielnym rozwiązywaniu problemu, w tym, w razie potrzeby, sporządzenie wspólnie z osobą uprawnioną planu działania i pomoc w jego realizacji. Nieodpłatne poradnictwo obywatelskie obejmuje w szczególności porady dla osób zadłużonych i porady z zakresu spraw mieszkaniowych oraz zabezpieczenia społecznego
- ✓ nieodpłatną mediację

Nieodpłatna mediacja obejmuje

- ✓ poinformowanie osoby uprawnionej o możliwościach skorzystania z polubownych metod rozwiązywania sporów, w szczególności mediacji oraz korzyściach z tego wynikających
- ✓ przygotowanie projektu umowy o mediację lub wniosku o przeprowadzenie mediacji
- ✓ przygotowanie projektu wniosku o przeprowadzenie postępowania mediacyjnego w sprawie karnej
- ✓ przeprowadzenie mediacji
- ✓ udzielenie pomocy w sporządzeniu do sądu wniosku o zatwierdzenie ugody zawartej przed mediatorem

Nieodpłatna mediacja **nie obejmuje** spraw, w których:

- ✓ sąd lub inny organ wydały postanowienie o skierowaniu sprawy do mediacji lub postępowania mediacyjnego;
- ✓ zachodzi uzasadnione podejrzenie, że w relacji stron występuje przemoc.

Kto może skorzystać?

Z porad może skorzystać każda osoba, której nie stać na odpłatne porady i która złoży stosowne oświadczenie.

Nieodpłatna pomoc prawna od dnia 16 maja 2020 r. obejmuje także sprawy związane z prowadzeniem działalności gospodarczej przez osoby fizyczne prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą – niezatrudniające innych osób w ciągu ostatniego roku.

Inne informacje

Porady co do zasady udzielane są podczas osobistej wizyty w punkcie porad. W sposób szczególny z nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego skorzystać mogą kobiety w ciąży, które z porad prawnych skorzystać mogą poza kolejnością.

Osobom ze znaczną niepełnosprawnością ruchową, które nie mogą stawić się w punkcie osobiście, oraz osobom doświadczającym trudności w komunikowaniu się, o których mowa w ustawie z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się - udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej, może odbywać się poza punktem albo za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość, tj. w miejscu zamieszkania, przez telefon, po umówieniu terminu wizyty wskazując preferowany sposób udzielenia nieodpłatnej pomocy prawnej czy obywatelskiej.

Edukacja prawna

Edukacja prawna jest procesem ustawicznym, prowadzonym wobec obywateli w każdym wieku. Edukacja młodzieży szkolnej obejmuje wiedzę na temat podstawowych praw oraz obowiązków, funkcjonowania profilaktyki i zwalczania przestępstw a także funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości. Ma ona na celu zapobieganie wykluczeniu prawnemu w dorosłym życiu oraz uwrażliwieniu na potrzebę zachowania porządku prawnego.

Szczególne wartości w edukacji prawnej mają metody aktywizujące oraz zajęcia praktyczne poruszające zagadnienia prawne. Pozwalają one uczniom skonfrontować ich dotychczasowe doświadczenie i poglądy z uniwersalnymi wartościami oraz literą prawa. To wyposaża ich w wiedzę i kształtuje umiejętność rozwiązywania problemów.

2. Darmowa pomoc prawna podczas epidemii koronawirusa

Nieodpłatna pomoc prawna, nieodpłatne poradnictwo obywatelskie oraz nieodpłatna mediacja w powiecie świdnickim do odwołania świadczone są za pomocą środków porozumiewania się na odległość: telefon, e-mail – Zgodnie z art. 28a ustawy z dnia 5 sierpnia 2015r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (tj. Dz. U. z 2020r., poz. 2232 ze zm.)

Rejestracja na porady odbywa się pod numerem telefonu 691 965 484

3. Apelacja w postępowaniu cywilnym

Prawidłowo wniesiona i spełniająca wszelkie wymogi apelacja prowadzi do ponownego rozpatrzenia sprawy, przy uwzględnieniu dodatkowych, zawartych w niej, przesłanek. Niewniesienie apelacji skutkuje uprawomocnieniem się wyroku sądu pierwszej instancji. W postępowaniu cywilnym, które toczy się w trybie postępowania nieprocesowego, apelacja przysługuje również od niektórych postanowień sądu pierwszej instancji orzekających co do istoty sprawy.

Definicja

Apelacja (*łac. appellatio – odwołanie*) – odwołanie się od wydanego wyroku, czyli jest to środek zaskarżenia orzeczenia kończącego postępowanie przed sądem pierwszej instancji (wyj. np. w przypadku umorzenia postępowania). Co do zasady – jeżeli postępowanie toczyło się przed sądem I instancji i sprawa została rozpoznana merytorycznie wówczas od takiego rozstrzygnięcia merytorycznego przysługuje środek odwoławczy w postaci apelacji.

W Polsce od wyroków wydanych w pierwszej instancji przez sąd rejonowy apelacja przysługuje do sądu okręgowego, natomiast jeśli wyrok w pierwszej instancji zapadł przed sądem okręgowym, sądem drugiej instancji jest sąd apelacyjny.

Apelacja w postępowaniu cywilnym jest specyficzna, gdyż sąd w całości rozpoznaje sprawę, ustala stan faktyczny, a strony mają możliwość zgłaszania nowych faktów i dowodów (z ograniczeniem, zob. art 381 k.p.c.). Niezależnie od powyższego postępowanie to ma charakter kontrolny, gdyż sąd II instancji ma za zadanie sprawdzić czy sąd niższego rzędu nie pomylił się. Pamiętaj zatem, że sąd rozpoznający apelację, co do zasady, nie będzie jeszcze raz przeprowadzał tych samych dowodów. Nowe dowody przeprowadzi tylko wtedy, kiedy nie mogłeś ich ujawnić wcześniej.

Apelację należy wносить na piśmie, do sądu odwoławczego za pośrednictwem sądu pierwszej instancji, w terminie dwóch tygodni od daty doręczenia wyroku z uzasadnieniem. Gdy jednak strona nie zażądała uzasadnienia wyroku w terminie tygodniowym od ogłoszenia sentencji wyroku, termin do wniesienia apelacji biegnie od dnia, w którym upłynął termin do żądania uzasadnienia.

Wymogi apelacji

Podstawowe wymogi do złożenia apelacji w sprawie cywilnej - rodzaje:

Oprac. własne: Dorota Ulikowska

I. Pozakodeksowe

Podstawową przesłanką wniesienia apelacji jest uchybienie sądu I instancji. O tym, czy sąd wydając orzeczenie w I instancji dopuścił się uchybień można dowiedzieć się po analizie uzasadnienia jego orzeczenia.

WAŻNE

Nie ma możliwości wniesienia apelacji od wyroku, od którego strona nie uzyskała uzasadnienia.

Na początek należy przeanalizować uzasadnienie i sprawdzić, czy sąd:

- prawidłowo ustalił stan faktyczny,
- które fakty sąd uznał za udowodnione, którym nie dał wiary, które dla sądu są wiarygodne,
- porównaj powyższe analizy z całością materiału dowodowego i wyciągnij wnioski.

Stan faktyczny jest podstawą orzeczenia oraz podstawą do prawidłowego stosowania prawa. Bardzo ważne jest ustalenie stanu faktycznego, który dla strony jest korzystny, gdyż rzutuje na cały późniejszy etap sporu. W postępowaniu kasacyjnym sąd nie będzie już badał oraz zmieniał ustaleń faktycznych.

II. Kodeksowe

Przy opracowywaniu apelacji należy zwrócić szczególną uwagę na zarzuty, gdyż zgodnie z art. 368 § 1 pkt 2-3 k.p.c. należy zwięźle przedstawić zarzuty do wyroku sądu I instancji oraz je uzasadnić.

Rodzaje zarzutów:

Rodzaje zarzutów	Na czym polegają, kiedy wstępują
Zarzut 1. Naruszenia prawa materialnego	Występuje gdy sąd nie zastosuje danego przepisu lub zastosuje go niewłaściwie
Zarzut 2. Naruszenia prawa procesowego (ma istotny wpływ na rozstrzygnięcie)	Są to wszystkie proceduralne błędy sądu, które miały wpływ na wydane orzeczenie
Zarzut 3. Błędy w ustaleniach faktycznych	Są to fakty ustalone przez sąd I instancji, które są niezgodnie z rzeczywistym stanem rzeczy lub istotne dla rozstrzygnięcia fakty nieustalone przez sąd I instancji
Zarzut 4. Nierozpoznanie istoty sprawy	Tu występuje sytuacja, w której sąd I instancji wydaje wyrok, w którym nie rozstrzyga o żądaniach stron

Oprac. własne: Dorota Ulikowska

Dodatkowo, w apelacji można powołać nowe fakty i dowody, ale należy uprawdopodobnić, że ich powołanie w postępowaniu przed sądem I instancji nie było możliwe albo potrzeba ich powołania wyniknęła później.

III. Pozostałe

Poza zwięzłym przedstawieniem zarzutów oraz ich uzasadnieniem są też inne wymagania, co do apelacji (prostszych).

1. Apelacja musi spełniać wymogi pisma procesowego.

Zgodnie z treścią art. 126 k.p.c. każde pismo procesowe powinno zawierać:

- oznaczenie sądu do którego jest kierowanie – czyli do którego sądu wnoszona jest apelacja
 - należy też wskazać sąd, który wydał wyrok lub postanowienie w I instancji, gdyż to za jego pośrednictwem apelacja jest wnoszona (oznacza to, że apelację wysyłamy do sądu, który wydał zaskarżane orzeczenie, gdyż sąd ten do naszej apelacji dołączy zgromadzone akta sprawy i prześle całość do sądu właściwego do rozpatrzenia apelacji)
- imiona i nazwiska lub nazwy stron, ich przedstawicieli ustawowych i pełnomocników
- wskazanie sygnatury akt dotychczasowego postępowania
- oznaczenie rodzaju pisma – czyli wskazujemy, że jest to apelacja pozwanego albo powoda (w zależności o d tego która ze stron wnosi apelację)
- osnovę apelacji – czyli uzasadnienie, na które składają się opisane wyżej zarzuty od wyroku sądu I instancji
- podpis osoby wnoszącej apelację lub jej przedstawiciela ustawowego lub pełnomocnika
- wymienienie załączników – do pisma należy załączyć też jedną kopię apelacji wraz załącznikami dla każdego z pozostałych uczestników sporu.

2. Oznaczenie wyroku od którego wnoszona jest apelacja.

Dokładne określenie wyroku, który strona zaskarża jest bardzo ważne, dlatego należy wskazać:

- dzień wydania wyroku przez sąd I instancji
- sąd który wydał wyrok w I instancji
- sygnaturę akt
- w jakiej części strona zaskarża wyrok (postanowienie), np. *“zaskarżam w części, w której sąd nie uwzględnił żądania”* – gdy sąd I instancji uwzględnił tylko część żądań

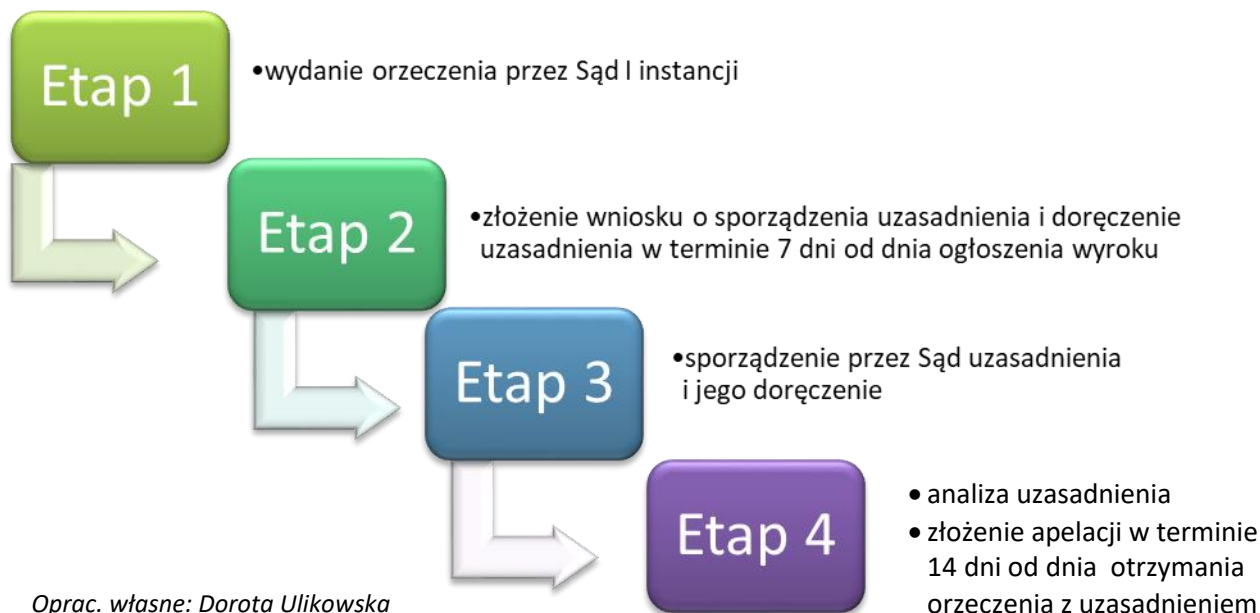
3. Wniosek o zmianę lub o uchylenie wyroku

W tym miejscu należy określić wniosek, z którego wynika zakres żądanej zmiany lub uchylenia wyroku (postanowienia) sądu I instancji - czyli należy napisać czego strona żąda od sądu wyższej instancji.

WAŻNE

Jeżeli powyższe wymogi nie zostaną spełnione sąd powinien wezwać do uzupełnienia braków.

Chronologia postępowania - ETAPY

Termin i opłata do wniesienia apelacji

Termin do wniesienia środka zaskarżenia to co do zasady dwa tygodnie od momentu doręczenia wyroku z uzasadnieniem. Wystarczającym jest nadanie pisma na poczcie przesyłką poleconą ostatniego dnia 2-tygodniowego terminu, aby wnieść apelację prawidłowo.

Apelację należy złożyć w sądzie, który wydał zaskarżony wyrok.

Jeżeli apelacja będzie wniesiona od razu do sądu drugiej instancji

– uznaje się, że została wniesiona prawidłowo –

Prawidłowa **opłata** od wniesienia apelacji nie jest sprawą jednoznaczną i zależy od rodzaju sprawy, zakresu zaskarżenia wyroku, czy wartości przedmiotu sporu. W tej materii będą miały zastosowanie przepisy ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 755), zgodnie z którymi do apelacji mogą mieć zastosowanie przepisy dot. opłaty stałej jak i opłaty stosunkowej (zależy od wysokości wartości przedmiotu sporu).

Opłatę stałą ustala się według wartości przedmiotu sporu lub wartości przedmiotu zaskarżenia, która wynosi:

- 1) do 500 złotych – w kwocie 30 złotych;
- 2) ponad 500 złotych do 1500 złotych – w kwocie 100 złotych;
- 3) ponad 1500 złotych do 4000 złotych – w kwocie 200 złotych;
- 4) ponad 4000 złotych do 7500 złotych – w kwocie 400 złotych;
- 5) ponad 7500 złotych do 10 000 złotych – w kwocie 500 złotych;
- 6) ponad 10 000 złotych do 15 000 złotych – w kwocie 750 złotych;

7) ponad 15 000 złotych do 20 000 złotych – w kwocie 1000 złotych.

W sprawach o prawa majątkowe przy wartości przedmiotu sporu lub wartości przedmiotu zaskarżenia ponad 20 000 złotych pobiera się od pisma **opłatę stosunkową wynoszącą 5%** tej wartości, nie więcej jednak niż 200 000 złotych (zob. art. 13 ww. ustawy).

WAŻNE

Jeżeli składając apelację opłata nie zostanie wniesiona lub zostanie wniesiona ale w niewłaściwej wysokości, sąd wezwie do uiszczenia prawidłowej opłaty, wyznaczając termin do jej wniesienia.

Podstawa prawna:

1. Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1575 ze zm.)
2. Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 755)

Orzecznictwo:

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16.5.2006 r., sygnatura akt I PK 210/05, publikacja Legalis

Autor: Dorota Ulikowska – Prawnik

4. Rozwód czy separacja?

Kryzys w związku? Jak go pokonać, jak go rozwiązać? Wziąć rozwód czy przeprowadzić separację? Te dylematy są częste, a rozwód nie jest jedynym sposobem na zakończenie konfliktu w związku, gdyż poręcznym rozwiązaniem może okazać się separacja. Instytucja rozvodu jest bardzo zbliżona od instytucji separacji, jednak zachowuje pewne odmienności, których warto być świadomym.

Definicje

Rozwód, to rozwiązanie ważnie zawartego małżeństwa za życia obojga małżonków. Współcześnie rozwód jest dopuszczalny niemal we wszystkich państwach, przy czym niektóre ustawodawstwa traktują rozwód jako sankcję za zawinione naruszenie obowiązków małżeńskich, inne — jako środek likwidacji małżeństwa nie mogącego spełnić swej funkcji, jeszcze inne pozostawiają małżonkom swobodę decyzji co do rozwiązania ich związku. Według prawa polskiego o rozwodzie orzeka sąd okręgowy na żądanie jednego lub obojga małżonków. Orzeczenie jest dopuszczalne tylko wtedy, gdy nastąpił zupełny (zerwanie więzi fizycznej, duchowej i gospodarczej) i trwały (brak możliwości pojednania) rozkład pożycia.

Separacja (tzw. *rozdzielenie małżonków od stołu i łoża*) – jest instytucją prawną polegającą na uchyleniu wspólnoty małżeńskiej bez prawa wstępowania przez któregokolwiek z małżonków w nowy związek małżeński, oraz bez zniesienia niektórych obowiązków wiążących małżonków, w tym obowiązku wzajemnej pomocy (art. 61⁴ § 3 KRO), orzecaną przez Sąd na wniosek jednego lub obojga małżonków.

W wielu krajach Europy Zachodniej orzeczenie przez sąd rozvodu musi być obowiązkowo poprzedzone okresem separacji.

WAŻNE

Rozwód może zostać orzeczony gdy pomiędzy małżonkami nastąpił trwały i zupełny rozkład pożycia, podczas gdy do orzeczenia **separacji** wystarczy, aby rozkład ten był zupełny.

Podobieństwa obu instytucji

Warunkiem zarówno rozvodu, jak i separacji jest istnienie zupełnego rozkładu pożycia. Natomiast negatywna przesłanka rozvodu i separacji zachodzi (czyli ani rozwód ani separacja nie będą orzeczone) wówczas, gdy wskutek ich orzeczenia miałyby ucierpieć dobro wspólnych małoletnich dzieci małżonków albo jeżeli z innych względów ich orzeczenie byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

PODOBIEŃSTWA rozvodu i separacji:

- w obu przypadkach, sąd orzeka o tym, które z małżonków jest winne rozpadu małżeństwa,

- zaniechanie orzekania o winie powoduje, że żadne z małżonków nie ponosi winy rozkładu pożycia,
- skutki ustalenia winy w obu instytucjach są identyczne i mogą mieć wpływ na orzeczenie obowiązku alimentacyjnego – art. 60 KRO,
- w orzeczeniu sąd rozstrzyga z urzędu o:
 - władzy rodzicielskiej nad wspólnym małoletnim dzieckiem,
 - kontaktach rodziców z dzieckiem,
 - wysokości, w jakiej każde z małżonków jest zobowiązane do ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania dziecka,
 - sposobie korzystania ze wspólnie zajmowanego mieszkania,
 - żądaniach dodatkowych, np. o podziale majątku wspólnego (art. 58 § 3 KRO) na wnioski obojga małżonków lub jednego z nich,
- sąd uwzględni porozumienie małżonków o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem, jeżeli jest ono zgodne z dobrem dziecka,
- w obu instytucjach proces toczy się według tych samych zasad.

Pozytywne i negatywne przesłanki rozwodu albo separacji – art. 56 i 61¹ KRO

Istnieje zupełny rozkład pożycia małżeńskiego

Gdy wskutek ich orzeczenia miałyby ucierpieć dobro wspólnych małoletnich dzieci małżonków albo jeżeli z innych względów ich orzeczenie byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego

Oprac. własne: Dorota Ulikowska

Różnice pomiędzy obiema instytucjami

Podstawową różnicą między rozwodem, a separacją jest to, że:

- po orzeczeniu separacji małżonkowie nie mogą zawrzeć kolejnego małżeństwa,
- po orzeczeniu separacji małżonkowie mogą wystąpić do sądu o jej zniesienie,
 - z chwilą zniesienia separacji ustają jej skutki
- w przypadku orzeczenia separacji kobieta nie może powrócić do swojego poprzedniego nazwiska, chyba że uczyni to w drodze postępowania administracyjnego,
- w przypadku orzeczenia rozwodu małżonek, który zmienił nazwisko (zwykle kobieta), może wrócić do swojego poprzedniego nazwiska
 - w terminie 3 miesięcy (termin nieprzekraczalny) po uprawomocnieniu się orzeczenia
 - rozwodzie, należy wystąpić do kierownika Urzędu Stanu Cywilnego z wnioskiem o jego zmianę,

- późniejsza zmiana nazwiska może odbyć się jedynie w drodze postępowania administracyjnego,
- po orzeczeniu separacji, małżonkowie są zobowiązani do wspólnej pomocy (nie oznacza to jedynie pomocy finansowej) w sytuacji, gdy wymagają tego względy słuszności.
- małżonkowie pozostający w separacji mają obowiązek alimentacyjny (podobnie jak w przypadku orzeczenia rozwodu) jednak nie jest ograniczony żadnym terminem (w przeciwieństwie do rozwiedzionych małżonków).

Najważniejsze skutki orzeczenia rozwodu i separacji

Kryterium	Rozwód	Separacja
Małżeńska wspólność majątkowa		ustaje
Wspólne rozstrzygnięcie o istotnych sprawach rodziny		ustaje obowiązek
Przyczynianie się obojga małżonków do zaspokajania potrzeb rodziny		wygasa obowiązek
Nakaz wypłaty wynagrodzenia przez małżonka, który nie spełnia ciężącego na nim obowiązku przyczyniania się do zaspokajania potrzeb rodziny		wygasa obowiązek
Prawo do korzystania z mieszkania przysługującego jednemu z małżonków w celu zaspokajania potrzeb rodziny i urządzeń się w nim znajdujących		wygasa prawo
Dziedziczenie małżonków po sobie		nie dziedziczą
Akt małżeństwa	nie dotyczy	wpisywana dodatkowa wzmianka o orzeczonej separacji
Zawarcie kolejnego małżeństwa	można	nie można
Obowiązek do wzajemnej pomocy między małżonkami	brak	istnieje, jeżeli wymagają tego względy słuszności
Prawo małżonka, który nie został uznany za wyłącznie winnego rozkładu pożycia i który znajduje się w niedostatku, do żądania od drugiego małżonka dostarczania środków utrzymania		może żądać w zakresie odpowiadającym usprawiedliwionym potrzebom uprawnionego oraz możliwościami zarobkowym i majątkowym zobowiązanego

Obowiązek dostarczania środków utrzymania małżonkowi wygasa w razie zawarcia przez tego małżonka nowego małżeństwa	wygasa	nie dotyczy
Domniemanie pochodzenia z małżeństwa dziecka urodzonego po upływie 300 dni od dnia ustania małżeństwa	brak	istnieje

Oprac. własne: Dorota Ulikowska

Zbieg pozwów o separację i rozwód

Nie ma przeszkód, aby w jednym procesie małżonkowie domagali się zarówno rozwodu, jak i separacji. W przypadku gdy jeden z małżonków domaga się orzeczenia separacji, a drugi orzeczenia rozwodu i żądanie to jest uzasadnione, sąd orzeka rozwód. W przypadku jednak gdy rozwód nie jest dopuszczalny, a żądanie separacji jest uzasadnione, sąd orzeka separację. Jednak nie zamyka to małżonkom drogi do późniejszego domagania się rozwodu na skutek zmiany okoliczności, które zaistniały po orzeczeniu separacji.

Koszty rozwodu lub separacji

RODZAJ OPŁATY	WYSOKOŚĆ OPŁATY SĄDOWEJ
Zgodny wniosek małżonków o separację	100 zł – opłata stała
Pozew o separację sporną	600 zł – opłata stała
Pozew o rozwód	600 zł – opłata stała
Orzeczenie eksmisji współmałżonka	200 zł – opłata dodatkowa
Podział mieszkania do użytkowania	100 zł – opłata dodatkowa
Podział majątku	1000 zł – opłata dodatkowa
Orzeczenie o alimentach dla współmałżonka	5% ich rocznej wysokości

Oprac. własne: Dorota Ulikowska

Podstawa prawna:

- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy (t.j. Dz.U. 2020 poz. 1359)
- Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 755)

Wykorzystana literatura:

Encyklopedia PWN, opracowanie zbiorowe, Warszawa 2020

Autor: Dorota Ulikowska – Prawnik/mediator

5. Wniosek o uzasadnienie wyroku w sprawie cywilnej

Złożenie wniosku o uzasadnienie wyroku warunkuje wniesienie apelacji. Nawet sporządzenie pisemnego uzasadnienia wyroku z urzędu nie zwalnia strony od obowiązku zgłoszenia wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem. Wyrok z pisemnym uzasadnieniem doręcza się tylko tej stronie, która zgłosiła wniosek o doręczenie wyroku z uzasadnieniem (art. 331 k.p.c.).

Cel uzasadnienia wyroku

Bezpośrednim celem sądowego uzasadnienia wydanego wyroku jest wyjaśnienie przez sąd motywów oraz argumentów, jakimi kierował się wydając dany wyrok. Pośrednim celem jest również przekonanie stron, co do merytorycznej słuszności wyroku. Osoba niezgadzająca się z rozstrzygnięciem sądu, znając tok rozumowania sędziego, a także dokonaną przez niego ocenę dowodów oraz ustalenia prawne i faktyczne może wskazać konkretne naruszenia, których jego zdaniem dopuścił się sąd. Następnie osoba niezadowolona z wyroku może sformułować zarzuty skierowane ku takiemu orzeczeniu i wnieść apelację.

Wniosek o uzasadnienie całości wyroku lub jego części

Pisemne uzasadnienie wyroku sporządza się na wniosek strony o doręczenie wyroku wraz z uzasadnieniem. We wniosku należy wskazać, czy pisemne uzasadnienie ma dotyczyć całości wyroku czy jego części, w szczególności poszczególnych objętych w nim rozstrzygnięć.

WAŻNE

We wniosku należy wskazać, czy pisemne uzasadnienie ma dotyczyć całości wyroku czy jego części.

Jeżeli uzasadnienie ma dotyczyć części wyroku, strona składająca wniosek powinna wskazać, które rozstrzygnięcia mają zostać uzasadnione. Aby wyeliminować wątpliwości co do zakresu wniosku, w tym celu wnioskujący, przy wskazywaniu, którą część wyroku sąd ma uzasadnić, powinien posługiwać się takimi jednostkami redakcyjnymi, jakie zostały użyte w wyroku (np. punkty, litery). Ustawodawca poprzez ograniczenie zakresu uzasadnień do sporządzenia miał na celu odciążenie sędziów. Wcześniej uzasadnienie musiało być pełne i musiało odnosić się do całego rozstrzygnięcia, nawet gdy strona przegrała tylko w części swoich roszczeń (np. co do jednego z trzech roszczeń). Podobnie było wówczas, gdy skarżący nie kwestionował ustaleń faktycznych, a jedynie zastosowanie prawa materialnego. Aktualnie (zgodnie z art. 328 k.p.c.) przepisy dają możliwość złożenia ograniczonego wniosku o uzasadnienie, gdyż nie musi on dotyczyć całości wyroku, tylko jego wskazanej części.

WAŻNE

Sąd odrzuci wniosek o uzasadnienie gdy będzie niedopuszczalny, spóźniony, nieopłacony lub dotknięty brakami, których nie usunięto mimo wezwania (art. 328 k.p.c.).

Terminy

Termin dla strony na złożenie wniosku o uzasadnienie wyroku wynosi tydzień, z tym, że:

Pisemny wniosek o uzasadnienie wyroku strona niezadowolona z rozstrzygnięcia zgłasza w terminie tygodnia od dnia ogłoszenia wyroku. Powyższa reguła odnosi się do strony niezastępowanej przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej, obecną przy ogłoszeniu wyroku, którą przewodniczący składu orzekającego pouczy o sposobie i terminie zgłoszenia ww. wniosku.

W przypadkach, gdy wyrok doręcza się z urzędu, tygodniowy termin liczy się od dnia doręczenia wyroku. Sąd z urzędu doręcza wyrok stronie niezastępowanej przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego, która na skutek pozbawienia wolności była nieobecna przy ogłoszeniu wyroku.

Terminy do złożenia pisemnego wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem:

Strona obecna	Strona nieobecna
<p>W terminie tygodnia od dnia ogłoszenia wyroku</p> <p><i>Stronę niezastępowaną przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej, obecną przy ogłoszeniu wyroku, przewodniczący pouczy o sposobie i terminie zgłoszenia wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem oraz warunkach, sposobie i terminie wniesienia środka zaskarżenia</i></p> <p>(art. 327. § 1 k.p.c.)</p>	<p>W terminie tygodnia od dnia doręczenia wyroku</p> <p><i>Sąd z urzędu doręcza wyrok stronie niezastępowanej przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego, która na skutek pozbawienia wolności była nieobecna przy ogłoszeniu wyroku</i></p> <p>(art. 327. § 2 k.p.c.)</p>

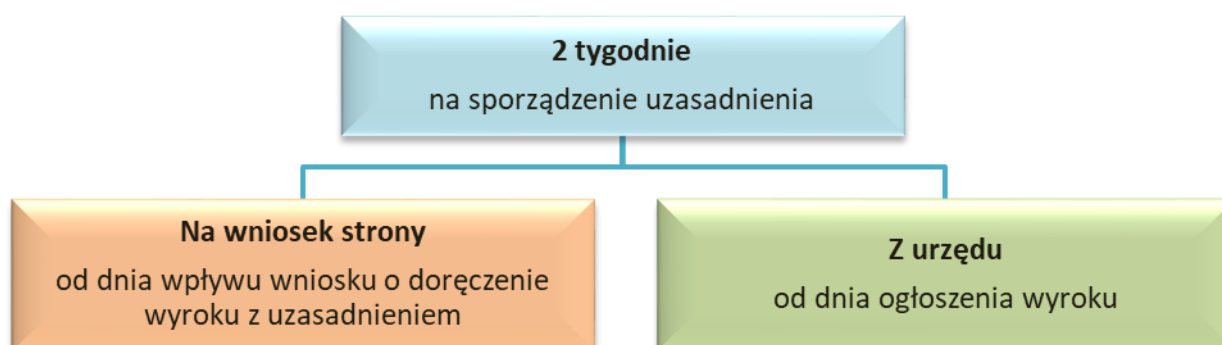
Oprac. własne: Dorota Ulikowska

Termin dla sądu na sporządzenie pisemnego uzasadnienia

Pisemne uzasadnienie wyroku sąd właściwy sporządza w zakresie wynikającym z wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem. Sąd powinien sporządzić uzasadnienie **w terminie dwóch tygodni** od dnia wpływu ww. wniosku, a jeżeli wniosek był dotknięty brakami – od dnia usunięcia tych braków.

W przypadkach gdy pisemne uzasadnienie wyroku sporządza się z urzędu, powyższy dwutygodniowy termin, biegnie od dnia ogłoszenia wyroku.

Terminy dla sądu – bieg terminu

Oprac. własne: Dorota Ulikowska

W przypadku niemożności sporządzenia pisemnego uzasadnienia wyroku w terminie prezes sądu może przedłużyć ten termin na czas oznaczony.

Opłata od wniosku o sporządzenie uzasadnienia orzeczenia

Strona składająca wniosek o sporządzenie uzasadnienia orzeczenia ma obowiązek uiszczenia opłaty w kwocie 100 złotych.

• **Zobacz**

art. 25b Ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, który stanowi, że opłatę stałą w kwocie **100 złotych** pobiera się od wniosku o doręczenie orzeczenia albo zarządzenia z uzasadnieniem zgłoszonego w terminie tygodnia od dnia ogłoszenia albo doręczenia tego orzeczenia albo zarządzenia (art. 25 b wszedł w życie 21 sierpnia 2019 r.)

Opłata od wniosku - podstawa prawna

Oprac. własne: Dorota Ulikowska

Przepis powyższy dotyczy wniesienia opłaty nie tylko od uzasadnienia wyroku, ale również postanowienia czy zarządzenia.

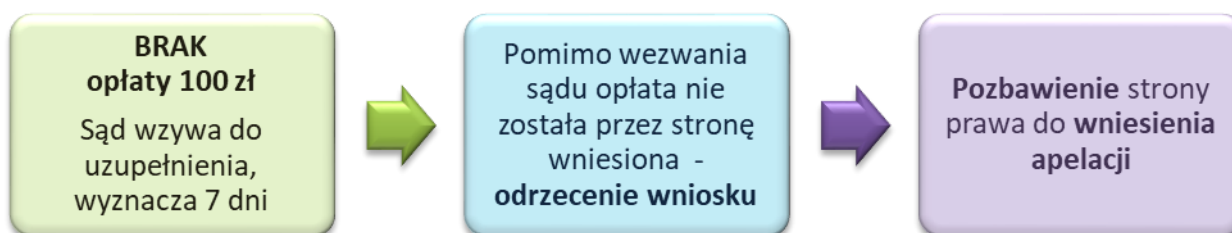
Konsekwencje nieuiszczenia opłaty w kwocie 100 zł będą dla strony niezwykle istotne, gdyż zgodnie z art. 328 § 4 k.p.c. **sąd odrzuci wniosek** niedopuszczalny, spóźniony, **nieopłacony** lub dotknięty brakami, których nie usunięto mimo wezwania.

WAŻNE

Jeżeli wniosek o uzasadnienie ma braki formalne lub nie został należycie opłacony, przewodniczący powinien w wyznaczonym terminie wezwać do ich uzupełnienia.

Dopiero po bezskutecznym upływie wyznaczonego terminu sąd odrzuci wniosek o uzasadnienie wyroku.

W praktyce – jeżeli strona nie dokona opłaty 100 złotych przy złożeniu wniosku o uzasadnienie wyroku (jest to tzw. brak formalny) zostanie przez sąd wezwana do jej uiszczenia, czyli sąd wyznaczy stronie termin 7 dni na uzupełnienie tego braku liczonego od dnia otrzymania wezwania. Jeżeli pomimo wezwania strona nadal nie wniesie opłaty wówczas wniosek o uzasadnienie będzie odrzucony. W konsekwencji strona może tym samym pozbawić się prawa do wniesienia apelacji.

Skutki niewniesienia opłaty 100 zł

Oprac. własne: Dorota Ulikowska

Po wniesieniu apelacji opłatę zalicza się na poczet opłaty od środka zaskarżenia

W przypadku gdy strona wniesienie apelację, uiszczona przez nią opłata od wniosku o doręczenie wyroku wraz z uzasadnieniem zostanie zaliczona na poczet opłaty od środka zaskarżenia (apelacji).

PRZYKŁAD

Sąd rejonowy oddalił powództwo Jana o zapłatę 7500 złotych. W związku z tym, że Jan wniósł apelację od tego wyroku, zaskarżając cały wyrok, powinien uiszczyć opłatę w kwocie 300 zł, gdyż: **400 zł** (opłata stała od apelacji) – **100 zł** (uiszczona już opłata od wniosku o uzasadnienie) = **300 zł**

Natomiast ewentualna nadwyżka opłaty, zgodnie z art. 25b ust. 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, nie podlega zwrotowi.

PRZYKŁAD

Sąd rejonowy zasądził od Jana na rzecz strony przeciwnej zapłatę w wysokości 400 złotych. Jan nie jest zadowolony z tego wyroku i złożył apelację, a w związku z tym powinien uiścić opłatę stałą w kwocie 30 zł od apelacji. Wcześniej dokonał już opłaty na kwotę 100 zł od uzasadnienia wyroku i opłata ta została zaliczona na poczet środka zaskarżenia (apelacja), więc dodatkowej opłaty od wniesionej apelacji już nie uiszcza. Jednakże nadwyżka nie zostanie Janowi zwrócona.

100 zł (opłata od wniosku o uzasadnienie) – **30 zł** (opłata od apelacji) = **70 zł** (ta nadpłata nie jest zwracana)

WZÓR WNIOSKU O UZASADNIENIE

....., dnia

(miejscowość)

Sąd Rejonowy w Świdniku
I Wydział Cywilny
ul. Kardynała Stefana Wyszyńskiego 18
21-040 Świdnik

.....
(imię i nazwisko osoby składającej wniosek)

.....
(dokładny adres)

Sygn. akt VIII Ca/.....

Wniosek o sporządzenie uzasadnienia i doręczenie odpisu orzeczenia z uzasadnieniem

Wnoszę o sporządzenie uzasadnienia wyroku (postanowienia) w całości / co do części (wskazać, o jaką część chodzi, np. punkt), który wydany został
w dniu przez Sąd Rejonowy w Świdniku, sygn. akt/..... i o doręczenie odpisu tego orzeczenia wraz z uzasadnieniem.

.....
(własnoręczny podpis)

Załącznik:

Potwierdzenie dokonania opłaty od wniosku

Podstawa prawna:

- Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1575 ze zm.)
- Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz.U. 2020 poz. 755 ze zm.)

Autor: Dorota Ulikowska – Prawnik/Mediator

6. Wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z cudzej nieruchomości

Jeśli dany podmiot (tzw. posiadacz samoistny), nie mając tytułu prawnego lub przynajmniej zgody właściciela, korzysta z jego nieruchomości, łamie jego prawa jako właściciela. Posiadacz samoistny będący w złej wierze zobowiązany jest do zapłaty wynagrodzenia przez cały okres bezumownego władania nieruchomością (art. 225 k.c.). Obowiązek zapłaty wynagrodzenia powstaje z samego faktu korzystania z nieruchomości bez tytułu prawnego i nieistotne jest czy okoliczność ta jest zawiniona przez posiadacza samoistnego, bądź czy właściciel poniósł w związku z tym szkodę.

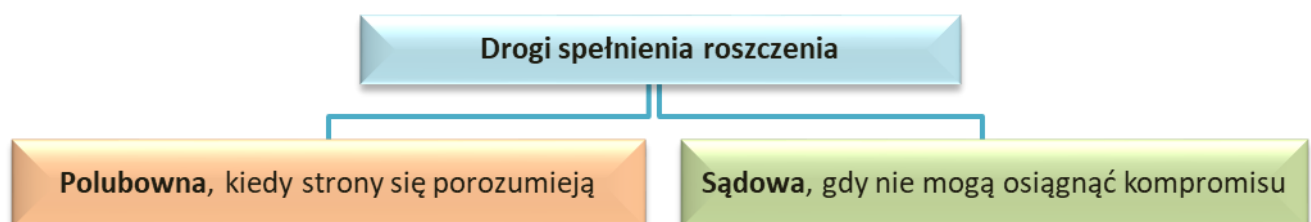
Kiedy mamy do czynienia z bezumownym korzystaniem z nieruchomości?

Bezumowne korzystanie z nieruchomości może przejawiać się w różnych postaciach, np:

- zajęcie nieruchomości przez przedsiębiorstwo, które bez zgody właściciela (lub wbrew woli) umieszcza na terenie jego nieruchomości sieci infrastruktury przesyłowej, np. gazowej, energetycznej, wodociągowej itp.
- odmowa opuszczenia lokalu, do którego nie mamy tytułu prawnego,
- parkowanie samochodu na nieogrodzonej posesji sąsiada,
- jeżeli jeden ze współwłaścicieli korzysta z nieruchomości wspólnej z naruszeniem art. 206 k.c., tj. w sposób wyłączający jej współposiadanie,
- dotychczasowy współwłaściciel po uprawomocnieniu się postanowienia o zniesienie współwłasności korzysta z nieruchomości przyznanej przez sąd innemu współwłaścicielowi.

Wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z rzeczy jest świadczeniem podzielnym, co oznacza, że okres korzystania z rzeczy ma bezpośredni wpływ na wysokość wynagrodzenia. Właściciel nieruchomości może osobno dochodzić swoich roszczeń za różne okresy, jednakże może domagać się wynagrodzenia tylko za okres zamknięty (nie jest możliwe żądanie na przyszłość).

Roszczenie o zapłatę wynagrodzenia

Oprac. własne: Dorota Ulikowska

Roszczenie o zapłatę wynagrodzenia jest roszczeniem uzupełniającym. Można go dochodzić niezależnie od innych roszczeń (np. wydania nieruchomości albo przywrócenia stanu zgodnego z prawem i zaniechania naruszeń) lub równocześnie z nimi. Wynagrodzenie jest opłatą, którą musiałby właścicielowi uiszczać korzystający, gdyby miał tytuł prawny do użytkowania nieruchomości.

Strony zawsze powinny podjąć próbę załatwienia sprawy polubownie. Jest to proste, szybkie i tanie rozwiązanie. Jeśli porozumienie między stronami okaże się bezskuteczne, sąd w procesie (gdy do niego dojdzie) będzie to brał pod uwagę. Dużo też zależy od tego, czy korzystający z nieruchomości działał w dobrej wierze czy w złej wierze.

Kiedy mamy do czynienia z dobrą, a kiedy ze złą wiarą korzystającego

Dobra wiara	Zła wiara
<p>Gdy osoba korzystająca ma przeświadczenie, że ma do tego prawo.</p> <p>PRZYKŁAD</p> <p>Przed lokalem, który wynajęto na prowadzenie sklepu, znajdują się dwa miejsca parkingowe, nie należące do lokalu. Najemcy nikt o tym nie powiedział i był on przekonany, że należą one do wynajmowanego przez niego lokalu, więc pozwalał parkować tam swoim klientom.</p>	<p>Gdy osoba zostanie poinformowana o obowiązującym stanie prawnym i otrzyma żądania od właściciela.</p> <p>PRZYKŁAD</p> <p>Najemca lokalu handlowego od początku wiedział, że plac pod sklepem, gdzie są dwa miejsca parkingowe, ma drugiego właściciela. Ale że w pobliżu nie ma innych miejsc parkingowych pozwalał na nich parkować swoim klientom.</p>

Oprac. własne: Dorota Ulikowska

W trakcie postępowania procesowego sąd będzie domniemywał dobrą wiarę korzystającego z cudzej własności, dlatego każde działanie właściciela nieruchomości, który będzie podważał dobrą wiarę korzystającego ma ogromne znaczenie.

WAŻNE

W procesie sąd stosuje domniemanie dobrej wiary korzystającego z cudzej własności (pozwany).
To powód musi udowodnić, że jego żądania są zasadne oraz że pozwany działał w złej wierze.
 Jeśli zaś powód nie odniesie się do zastrzeżeń pozwanego, sąd uznaje je za prawdziwe.

Przepisów o wynagrodzeniu za bezumowne korzystanie z nieruchomości nie stosuje się w razie zajmowania bez tytułu prawnego lokalu mieszkalnego. W takim wypadku przysługuje prawo żądania odszkodowania na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy o ochronie praw lokatorów (...).

Co powinien zawierać pozew?

W pozwie o zapłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości należy określić:

- kwotę, której domaga się właściciel (powód),
- wskazać okres, jakiego dotyczy roszczenie,
- uzasadnić wysokość wynagrodzenia, przywołując rynkowe stawki czynszu lub dzierżawy,
- wskazać dowody potwierdzające złą wolę pozwanego,
- często wnosi się też o zasądzenie od pozwanego kosztów procesu oraz ewentualne przeprowadzenie rozprawy pod jego nieobecność.

Pozwany w czasie procesu może przedstawić dowody potwierdzające jego prawo do korzystania z nieruchomości lub działanie w dobrej wierze (umowa najmu, służebność), albo próbować udowodnić, że z niej nie korzystał w sposób bezumowny. Może również zakwestionować okres, który obejmuje roszczenie i jego wysokość lub wykazać, że roszczenie przedawniło się.

Koszty postępowania przed sądem

Zgodnie z art. 13 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych - w sprawach o prawa majątkowe pobiera się od pisma **opłatę stałą** ustaloną według wartości przedmiotu sporu lub wartości przedmiotu zaskarżenia wynoszącej:

- 1) do 500 złotych – w kwocie 30 złotych;
- 2) ponad 500 złotych do 1500 złotych – w kwocie 100 złotych;
- 3) ponad 1500 złotych do 4000 złotych – w kwocie 200 złotych;
- 4) ponad 4000 złotych do 7500 złotych – w kwocie 400 złotych;
- 5) ponad 7500 złotych do 10 000 złotych – w kwocie 500 złotych;
- 6) ponad 10 000 złotych do 15 000 złotych – w kwocie 750 złotych;
- 7) ponad 15 000 złotych do 20 000 złotych – w kwocie 1000 złotych.

W sprawach o prawa majątkowe przy wartości przedmiotu sporu lub wartości przedmiotu zaskarżenia ponad 20 000 złotych pobiera się od pisma opłatę stosunkową wynoszącą 5% tej wartości, nie więcej jednak niż 200 000 złotych.

Niezbędne koszty procesu strony reprezentowanej przez adwokata lub radcę prawnego obejmują oprócz kosztów sądowych oraz kosztów nakazanego przez sąd osobistego stawiennictwa strony, także wydatki oraz wynagrodzenie jednego adwokata lub radcy prawnego (art. 98 § 3 i art. 99 k.p.c.).

Orzeczenie sądu

Sąd w swoim orzeczeniu może roszczenie:

- oddalić, jeśli pozwany wykaże, że:
 - nie korzystał bezumownie z nieruchomości,
 - działał w dobrej wierze,
 - spełnił już żądanie w całości,
 - kiedy roszczenie jest przedawnione;
- uwzględnić w części, zmniejszając wysokość wynagrodzenia o określoną kwotę, jeśli:
 - pozwany udowodnił jej wpłacenie,
 - gdy zasadnie zakwestionuje okres, jaki obejmuje żądanie,
 - sąd sam uzna, że kwota jest za wysoka;
- uwzględnić, gdy:
 - nie ma wątpliwości co do bezumownego korzystania z nieruchomości,

- kwota wynagrodzenia nie budzi zastrzeżeń,
- a zobowiązanie nie wygasło ani się nie przedawniło.

Orzekając o wysokości przyznanego wynagrodzenia, sąd bierze pod uwagę stawki rynkowe oraz stan nieruchomości.

WAŻNE

Kiedy posiadacz samoistny się dowie, że korzysta z cudzej własności w sposób nieuprawniony, jest zobowiązany płacić wynagrodzenie oraz ponosi odpowiedzialność za pogorszenie jej stanu. Powinien również zwrócić pobrane i nieużyte pożytki oraz zapłacić za te zużyte.

Przedawnienie roszczeń

Właściciel może dochodzić swoich roszczeń za bezumowne korzystanie z jego nieruchomości za okres 10 lat, z zastrzeżeniem, że musi wystąpić o nie w ciągu roku od dnia, w którym nieruchomość została mu wydana. Jeśli nieruchomość jest przedmiotem prowadzonej działalności gospodarczej, okres przedawnienia roszczeń skraca się do 3 lat.

Podstawa prawna:

5. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1575)
6. Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1575)
7. Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 755)
8. Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (t.j. Dz.U. 2001 nr 71 poz. 733)

Literatura:

Wiśniewski Paweł, *Postępowanie w sprawie z powództwa o zapłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości* - <https://sip.lex.pl/procedury/postepowanie-w-sprawie-z-powodztwa-o-zaplate-wynagrodzenia-za-bezumowne-korzystanie-z-1610617120>

Orzecznictwo:

- Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 3 marca 2008 r., III CZP 3/08, OSNC 2009, nr 4, poz. 53
- Uchwała SN składu 7 sędziów z dnia 19 marca 2013 r., III CZP 88/12, OSNC 2013, nr 9, poz. 103
- Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 1980 r., III CZP 88/79, OSNC 1980, nr 7-8, poz. 137

Autor: Dorota Ulikowska – Prawnik/Mediator